

საერთაშორისო
კონფერენცია

2018

INTERNATIONAL
CONFERENCE

თბილისი 2019 TBILISI

სარედაქციო ჯგუფი:
თეონა იაშვილი
ქეთევან ასათიანი
ნინო ბადაშვილი
თამთა შონვაძე
დimitრი სილაქაძე

კორექტორი: მარიამ ჯანიკაშვილი

დიზაინერი: კახა მახარაშვილი

კრებულში წარმოდგენილი მასალის გამოყენება და გავრცელება დასაშვებია მხოლოდ წყაროს მითითებით.

წინამდებარე პუბლიკაციაში გამოთქმული ნებისმიერი მოსაზრება ეკუთვნით ავტორებს და შესაძლებელია არ ასახავდეს სარედაქციო ჯგუფის შეხედულებებს.

© ყველა უფლება დაცულია
All rights reserved

საკრებო

მაგდა მჭედლიძე

თსუ კლასიკური ფილოლოგიის, ბიზანტინისტიკისა და ნეოგრეცისტიკის ინსტიტუტი

წყაროების იდენტიფიკაციის მნიშვნელობა ტექსტის დასადგენად

Magda Mchedlidze

TSU Institute of Classical, Byzantine and Modern Greek Studies.

Importance of Identifying Sources for Determining Texts 3-11

ლელა შათირიშვილი

საქართველოს კორნელი კეკელიძის სახ. ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი

გერმანიაში დაცული ქართული ხელნაწერები

Lela Shatirishvili

Korneli Kekelidze Georgian National Centre of Manuscripts.

Georgian Manuscripts Preserved in Germany 12-17

ქეთევან მამასახლისი

თბილისის სასულიერო აკადემია და სემინარია

სერაპიონ თმუისელის „მაკარი მეგვიპტელის ცხოვრება“ და ქართული აპოფთეგმური კრებული

Ketevan Mamasakhlishi

Tbilisi Spiritual Academy and Seminary

“Life of Makari Megvipteli” by Serapion Tmuiseli and Georgian Apothegmatic Collection 18-24

მარიამ გუნია

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ილორის წმიდა გიორგის სახელობის ტაძრის ეპიგრაფიკა

Mariam Gunia

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

The Epigraphy of Ilori Church of St. George 25-28

ია ღაღუა

გიორგი ლეონიძის სახელობის ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმი

ლიტერატურის მუზეუმში დაცული ათონური სახარება (კოდიკოლოგიურ-ტექსტოლოგიური ანალიზი)

Ia Ghadua

Giorgi Leonidze State Museum of Georgian Literature.

Athos Gospel preserved at the Museum of Georgian Literature (Codicological-textual analysis) 29-34

ვლადიმერ კეკელია

კორნელი კეკელიძის სახ. საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი

შანშე მანდატურტუხუსესის ლაპიდარული წარწერა ართივში

Vladimer Kekelia

Korneli Kekelidze Georgian National Centre of Manuscripts

Shanshe Mandaturtuhutsesi's Lapidary Inscription in Artik 35-40

თამაზ გოგოლაძე

კორნელი კეკელიძის სახ. საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი

დღემდე უცნობი სვერელთა ფეოდალური სახლი ქვემო ქართლის ეპიგრაფიკული მასალების მიხედვით

Tamaz Gogoladze

Korneli Kekelidze Georgian National Centre of Manuscripts

Sverels' Feudal House, unknown until now, according to the Epigraphic material of Kvemo Kartli 41-50

ირაკლი გელაშვილი

საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი

სამი ახლად გამოვლენილი უცნობი წარწერა რუისის ფერისცვალების ტაძრიდან

Irakli Gelashvili

St. Andrew the first-called Georgian University of Patriarchate of Georgia.

Three Newly Revealed Unknown Inscriptions from Ruisi Cathedral of Transfiguration 51-55

<p>თამარ ცაგარელი საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტი არავერბალური კომუნიკაცია ინტერკულტურული კომუნიკაციის პროცესში (ქართული ხალხური ცეკვის მაგალითზე) Tamar Tsagareli Shota Rustaveli Theatre and Film Georgia State University. Non-verbal Communication in Intercultural Communication Process (on the Example of Georgian Folk Dances)</p>	232-236
<p>ირინა გოგონაია კორნელი კეკელიძის სახელობის საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი არაფორმალური განათლების პროგრამები ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში: მიზნობრივი ჯგუფები და რეპერტუარი (მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლაზე ორიენტირებული მიდგომით). Irina Gogonaia Korneli Kekelidze Georgian National Centre of Manuscripts. Informal Educational Programs at the National Centre of Manuscripts: Target Groups and Repertory (with Lifelong Learning Oriented Approach)</p>	237-243
<p>გიორგი ყიფიანი ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ქართული სუფრის ტრადიციის ავთენტურობა ისტორიულ წყაროებში Giorgi Kipiani Ivane Javakhishvili Tbilisi state university Authenticity of Georgian Feast Tradition in Historical Sources</p>	244-251
<p>ნათია კალანდაძე ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი ჩამური Natia Kalandadze Chokhatauri Municipality Local Museum Chamuri</p>	252-255
<p>მარინე ტურაშვილი, მერი ხუხუნიანი-წიკლაური თსუ შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ფოლკლორის არქივში დაცული ფონოგრაფიკული რეკორდიტალიზაციის საკითხები Marine Turashvili, Meri Khukhunaishvili-Tsiklauri Shota Rustaveli Theatre and Film Georgia State University Issues of Retrodigitalization of Audio Records, preserved at the Archive of Folklore</p>	256-259
<p>ირინა უგრეხელიძე, ნონა ქარციძე, ელისო ჩუბინიძე ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიული მუზეუმი ნაქარგობა ქართულ და უცხოურ წერილობით წყაროებში Irina Ugrehelidze, Nona Kartsidze, Eliso Chubinidze Kutaisi State Historical Museum Embroidery in Georgian and Foreign Written Sources</p>	260-271
<p>ირინა უგრეხელიძე, ნონა ქარციძე, ელისო ჩუბინიძე ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიული მუზეუმი ქართული ტრადიციული სამოსი უცხოურ წყაროებში Irina Ugrehelidze, Nona Kartsidze, Eliso Chubinidze Kutaisi State Historical Museum Traditional Georgian Cloths in Foreign Sources</p>	272-275
<p>ლევან ბებურიშვილი თსუ შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი გალაკტიონ ტაბიძის ერთი ლექსის კომენტარებისთვის Levan Beburishvili TSU Shota Rustaveli Institute of Georgian Literature. For the Comments of Galaktion Tabidze's Poetry</p>	276-285

ბიოგრაფიული

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტი

ქართული სუზის ავთენტურობა ისტორიულ წყაროებში

უკვე 20 წელია, რაც, ქართული კულტურის კვლევაში ქართველ ფილოსოფოსთა და უცხოელ ანთროპოლოგთა ერთი ჯგუფის თვალსაზრისით, საქართველოსა და კავკასიაში სუფრაზე სადღეგრძელოს ტრადიცია რუსული ლიტერატურიდანაა გადმოღებული მე-19 საუკუნეში, რადგან ამ დრომდე ისტორიულ წყაროებში სადღეგრძელოს შესახებ ცნობები არ მოიპოვება. ამ მიდგომას ლევან ბრეგაძემ ჩაუყარა საფუძველი, მიუთითებდა რა სადღეგრძელოს შესახებ ცნობების არარსებობას არჩილ მეფის პოემაში „საქართველოს ზნეობანი“, ასევე ლამბერტისა და შარდენის ჩანაწერებში [ბრეგაძე, 2000:10, 2010:42]. ბრეგაძის აზრით, რიტუალური სმა სიტყვის წარმოქმნის გარეშე ხორციელდებოდა მე-19 საუკუნემდე და სუფრა საქართველოში დიდ მნიშვნელობას მხოლოდ მე-19 საუკუნიდან იქნის, როდესაც დაკარგული დამოუკიდებლობის კომპენსაციის ფუნქციას შესრულებას იწყებს.

ლევან ბრეგაძე ასევე იმოწმებს აკაკი წერეთლის სიტყვებს სათვითო და სამიზნო სადღეგრძელოების არარსებობაზე [ბრეგაძე, 2000, 12]. ქართულ სუფრაზე სადღეგრძელოების ტრადიციის რუსული ლიტერატურიდან დასესხების კონცეფცია ასევე გაიზიარა ზაზა შათირიშვილმა, რადგან ფიქრობს, რომ სადღეგრძელო, როგორც ახალი ჟანრი, რომანტიკულთან ერთად შემოდის [შათირიშვილი, 2000:18]. ვია ნოდია კი მიიჩნევს, რომ სუფრის საკრალიზაცია მოდერნიზაციის შოკის შედეგია და სუფრა ილუმბორული ავთენტურობის თაზის ქმნის [ნოდია 2000, 5]. ასეთმა მიდგომამ ქართველი ეთნოგრაფების მხრიდან მძაფრი კრიტიკა დაიმსახურა [გოცირიძე, 2007:304, ფრუიძე, 2007:5, Гоциридзе Г.,2011:], რადგან, მათი აზრით, ტრადიციული სუფრა თავისი ფესვებით, შინაარსითა და მისიით დაფუძნებულია ლიტურგიის რიტუალისა და არქაული დროიდან მომავალი ტრადიციების სინკრეტულ ერთობაზე [გოცირიძე,2007:104].

სადღეგრძელოს ტრადიციის რუსული ლიტერატურიდან დასესხების კონცეფცია უცხოელმა ანთროპოლოგებმაც აიტაცეს. ფლორიან მიულფრიდის მონოგრაფია მთლიანად ქართულ სუფრას დაეთმო [Muehlfried, 2006], მიულფრიდი ეყრდნობა ბრეგაძის მიერ მითითებულ წყაროებს, თავის მხრივ კი უმატებს კონტარინისა [Muehlfried, 2006:119] და ბუსბეკის ნაშრომებს [Muehlfried, 2006:121] და მათი მიმოხილვის შემდეგ ასკვნის, რომ საქართველოში რიტუალიზებულ სმას დიდი ხნის ისტორია აქვს, მაგრამ სადღეგრძელოების გარეშე, ამდენად, მისი აზრით, მე-19 საუკუნემდე მოგზაურთა ჩანაწერებში არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მთლიანად კავკასიაში [Muehlfried, 2006:183] თემატურ სადღეგრძელოთა სისტემა და თამადის ინსტიტუტი არ დასტურდება და სადღეგრძელოს მსგავსი კულტურული პრაქტიკა კავკასიაში მხოლოდ მე-19 საუკუნიდან აღინიშნება. ამის გამო, ავტორის აზრით, ქართული სუფრა „გამოგონილი ტრადიციაა“, რომელიც ეროვნული იდენტობის შემქმნელი და განმამტკიცებელია [Muehlfried, 2007, 286–287].

კვინ ტუიტი რუსებისგან სუფრის გადმოღების საკითხზე მომუშავე მკვლევართა ჯგუფს „სუფროლოგებს“ უწოდებს. ტუიტცი იმავე ისტორიული წყაროებით კმაცოფილდება და თვლის, რომ მე-19 საუკუნემდე ქართულ სუფრაზე მხოლოდ სამი სადღეგრძელოს შესმა იყო მიღებული, ხოლო მცირესიტყვიანი სადღეგრძელოები უფრო ერთმანეთს ეძღვნებოდა, ვიდრე წინაპრებს. ტუიტის აზრით, თემატური აბსტრაქტულ თემებზე სადღეგრძელოები საქართველოში მე-19 საუკუნის პროდუქტია [2010:11].

ქართული სუფრის, როგორც მე-19 საუკუნეში შექმნილ თემატურ სადღეგრძელოთა სისტემის, ფართო პროპაგანდას ვხვდებით არა მარტო მასმედიაში, სამეცნიერო-პოპულარულ მიმოხილვებსა თუ ინტერნეტში, არამედ ზოგიერთი ქართველი ეთნოგრაფის სტატიამაც, რომლებიც ეჭვით უყურებენ ქართული სუფრის ტრადიციის სიძველესა და ავთენტურობას.

2014 წელს ქართული სუფრის ფესვებზე დისკუსიას 6 სტატია დაეთმო რუსულ და ინგლისურენოვან ჟურნალში „Ab Imperio“ [2014, №4]. ჟურნალის რედკოლეგიამ დისკუსიისთვის მხოლოდ ის მკვლევრები მოიწვია, ვინც მიიჩნევდა, რომ ქართულ სუფრაზე თემატური სადღეგრძელოების ტრადიციის საფუძველი მე-19 საუკუნეში ქართველი რომანტიკოსი პოეტების მიერ რუსების მიბაძვაა. რედკოლეგიის აზრით, სუფრის ტრადიცია, ქართველი მკვლევრების მიერ როგორც კულტურული იდენტობის ერთ-ერთ უძველეს შემადგენლად წარმოჩენილი, სინამდვილეში ავთენტური ჰომოგენურობისა და ეროვნული სიწმინდის ოქროს ხანაზე მითის იდეალური რეპრეზენტაციაა [Осмысление, 2014: 11]. დისკუსიის მონაწილეები ეთანხმებიან ამავე ნომერში გამოქვეყნებულ ჰარშა რამის სტატიას, რომლის მიხედვითაც ქართული სუფრა თბილისის მოსახლეობის ეთნიკური მრავალფეროვნებისა და ქართველი პოეტების რუსული ლიტერატურიდან ნასესხობის ჰიბრიდულ პროდუქტს წარმოადგენს და როგორც კულტურული ფენომენი, მხოლოდ მე-19 საუკუნეში დასტურდება [Mühlfried, 2014:65; Nodia, 2014:70; Manning, 2014:54]. დისკუსიის მონაწილეთაგან არც ერთი არ ახსენებს ქართველ ეთნოგრაფთა იმ შრომებს, რომლებიც ეწინააღმდეგება ჰარშა რამის სტატიის საფუძველად მდებარე ლევან ბრეგაძის კონცეფციას.

ზოგიერთი ამ ავტორთაგანი უფრო შორსაც მიდის ქართული კულტურის შესახებ ზოგადი დასკვნების თვალსაზრისით, მაგალითად, პოლ მანინგი სტატიაში „ველური სუფრის მომინაურება“ („ველურ სუფრაში“ იგულისხმება ქართული სუფრა) მიუთითებს, რომ ექსკლუზიურად მატერიალისტური და ექსკლუზიურად მასკულინური ქართული სუფრა [Manning, 2014:61], ისევე როგორც საფავიდურ სპარსეთში, მთვრალ ორგანს(?) – ღრეობას – წარმოადგენდა და სულიერება ქართულ სუფრაზე მხოლოდ მე-19 საუკუნიდან შემოდის რუსული ლიტერატურიდან სადღეგრძელოების გადმოღებით [Manning, 2014:54]. მანინგი ასეთ დასკვნის გაკეთებისას მიუთითებს რომ ეყრდნობა მე-19 საუკუნის პრესის პუბლიკაციებს, რომლებშიც ლოთობა და ჩხუბი ქართული სუფრის ყველაზე ხშირი და ტიპური გამოვლინება იყო, თუმცა მის წიგნსა და სტატიაში ვერ ნახავთ ამ დასკვნის დამადასტურებელ კონკრეტულ მასალებს [Manning, 2012:173, 2014:58]. მანინგის აზრით, სუფრა „კულტურული“ და სულიერებაზე მიმართული ხდება მხოლოდ მე-19 საუკუნეში რუსეთის იმპერიული კარის გავლენით სადღეგრძელოების მიბაძვის შედეგად [Manning, 2012:172].

ჰარშა რამიც ეთანხმება პოლ მანინგს, რომ რუსულმა სადღეგრძელომ მოახდინა მატერიალურ ქართულ სუფრაზე ცივილიზებული გავლენა [Ram, 2014:87]. ვი ნოდია ასევე ეთანხმება ჰარშა რამს, რომ ქართული სუფრის, როგორც კულტურული ფენომენის, ჩამოყალიბებაში რუსულ იმპერიულ კონტექსტს გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა [Nodia, 2014:70].

ქართველ ისტორიკოსთა მეცნიერული კვლევები ქართული სუფრის ტრადიციის სიძველისა და ლიტურგიკული ფესვების შესახებ, მიუხედავად არაერთი პუბლიკაციისა [გოცირიძე, 2007, ფრუიძე, 2007, Гоциридзе Г., 2011] და დისკუსიისა, ისევ უარყოფილია „სუფროლოგთა“ ბოლოდროინდელ შრომებშიც. მანინგის აზრით, ქართული სუფრის „კულტურულ“ (და სულიერზე) მიმართულებაში გადამწყვეტი მნიშვნელობა სტალინის კულტურულ პოლიტიკას ჰქონდა [Manning, 2017:431]. ჰარშა რამი აქვეყნებს სტატიას, რომელშიც საუბარია რუსული ნადიმის გაქართულებაზე [Pam, 2018:171]. მისი აზრით, სადღეგრძელოს ფორმალიზებული რიტორიკა, რთული თემატური დანაწევრება და სადღეგრძელოთა თანმიმდევრობა მე-19 საუკუნეშია ჩამოყალიბებული. როგორც ვხედავთ, კონცეფცია, რომელიც ეფუძნება მტკიცებას – თითქოს მე-19 საუკუნემდე ცნობები საქართველოში სუფრაზე სადღეგრძელოების მსგავსი კულტურული პრაქტიკის შესახებ არ არსებობს – საკმაოდ ფართო მხარდაჭერას იძენს და ფაქტობრივად ქართული სუფრის, როგორც მხოლოდ მატერიალურ მოხმარებაზე ორიენტაციის მტკიცებაში გადადის. ამის შედეგად საზოგადოებრივ ცნობიერებაში ინერგება აზრი, თითქოს ქართული სუფრის ტრადიცია არ არის ავთენტური, გადმოღებულია სხვა კულტურებისგან, დაკარგა ფუნქცია და საბოლოოდ ეროვნული იდენტობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტის უგულვებელყოფა ხდება.

ამ სტატიაში მიმოვიხილავთ მე-19 საუკუნემდე ისეთ ისტორიულ წყაროებს, რომლებიც ადვილი მისაწვდომია თუნდაც ინტერნეტში, მაგრამ იგნორირებულია ზემოთ ნახსენები ავტორების მიერ, ხოლო ქართველ ეთნოგრაფთა შრომებში ნაკლებად არის განხილული სუფრის ეტიკეტის თვალსაზრისით. ეს წყაროები აღწერს სუფრის დროს სადღეგრძელოების

შესმის იმ თავისებურებებს, რომლებიც ადასტურებს ქართული სუფრის ავთენტურობას იმდროინდელი მეზობელი ქვეყნების აღწერილობებთან შედარებით. ეს ისტორიული წყაროები კარგად არის ცნობილი, მაგრამ მათი განხილვა არ მომხდარა სუფრის ტრადიციების გაანალიზების კუთხით.

სუფრის ტრადიციის უცხოელ მკვლევართა აზრით, სულიერება ქართული ნადიმის დროს არაარსებითი იყო მე-19 საუკუნემდე, იმ დროს ისტორიულ წყაროში პოეტთა მიერ ორბრძოლიანი ლექსების - ზმათა - ციტირების ყველაზე ადრეული ხსენება აღწერილია 2 ადგილას თამარ მეფის უცნობი ჟამთააღმწერლის ჩანაწერებში თამარ მეფისა და დავით სოსლანის საქორწინო ნადიმის დროს, 1191 წელს: „იყო ზმა მგოსანთა და მუშაითა სახეობათა“ [ქართლის., 1906:432], „ზმა მგოსანთა და მუშაითა იყო“ [ქართლის ... 1906:450].

კავკასიაში თემატურ სადღეგრძელოთა სისტემის პირველ აღწერილობად უნდა ჩავთვალოთ ჯორჯო ინტერიანოს 1502 წელს გამოქვეყნებული ნაშრომი, რომელსაც არც ერთი ზემოთ მითითებული „სუფროლოგი“ ავტორი არ ასხენებს; ჯორჯო ინტერიანო [Интериано, 1974: 49] ახასიათებს მართლმადიდებელი ჩერქეზების სუფრას, როგორც ყველაზე მნიშვნელოვან ცერემონიას - ჩერქეზები ფეხზე წამოდგარი თავსაბურავის(თუ ქუდის?) მოხდით სვამენ დიდი თასებიდან უღრმესი პატივისცემის გამოხატვით, ისე თითქოს ასრულებდნენ რელიგიურ რიტუალს, ღმერთისა და წმინდანების სადიდებელს, გმირების, წინაპრებისა და ახლობლების სადღეგრძელოებს. კავკასიაში მოზინდარე ხალხებს შორის ინტენსიური ურთიერთობა იყო, კერძოდ, ჩერქეზული ტომები მე-13 საუკუნის ბოლოდან მართლმადიდებლური საქართველოს მმართველობის ქვეშ იმყოფებოდნენ [Minahan, 2000:175]. ამდენად კავკასიაში თემატურ სადღეგრძელოთა სისტემა და სუფრა, როგორც უმნიშვნელოვანესი ცერემონია, უკვე მე-15 საუკუნიდან არსებობს და ბუნებრივია, ის გავრცელებულია მეზობელ ხალხებშიც.

ჯუზეპე ჯუდიჩე მილანელი (მოგზაურობა საქართველოში 1631-1643 წლებში) მიუთითებდა სუფრის ცერემონიის დიდ მნიშვნელობაზე გურიაში და აღწერს ნადიმს, რომელზეც ეპისკოპოსი მრავალ სადღეგრძელოს წარმოთქვამს, სუფრასთან სამი თასის შესმის გარდა [ჯუდიჩე, 1964:36], ჯუდიჩე ასევე აღწერს თასებით სმის დროს მორიგეობით სიმღერას და მხიარული სიტყვების წარმოთქმას სამეგრელოში [ჯუდიჩე 1964:88]. უნდა აღინიშნოს, რომ იტალიელი ჯუდიჩესთვის უცხო აღმოჩნდა სადღეგრძელოს შესმის რიტუალური ცერემონიაც სამ-სამი ადამიანით შემდგარი ჯგუფების მიერ მუხლმოდრეკით და ერთმანეთის გადაკოცნით [ჯუდიჩე, 1964:88]. მუხლმოდრეკა ქრისტიანობაში ღრმა პატივისცემისა და ლოცვის ანალოგიაა, გადაკოცნა ქრისტიანობაში დამკვიდრებულ მშვიდობის კოცნას წარმოადგენდა [Le Goff, 1980:239]. სადღეგრძელოს შესმის მსგავსი რიტუალი კი არ იყო მიღებული მუსლიმანურ სამყაროში [Friedman, 2011:248]. ამდენად ასეთი ცერემონიული სადღეგრძელოები ვერ იქნებოდა სპარსეთიდან გადმოღებული. მუხლმოდრეკით იმდროინდელ ევროპაში ქალბატონს ან პატრონს ადღეგრძელებდნენ [French, 1881:65], მაგრამ საქართველოში მუხლმოდრეკით ერთმანეთის დღეგრძელობა იყო სუფრაზე წესი, რომელშიც სხვადასხვა იერარქიის წარმომადგენელი მონაწილეობდა, ეს კი საქართველოში სადღეგრძელოს რიტუალის კულტურულ თავისებურებას ადასტურებს.

1637-1640 წლებში რუსეთის ელჩი საქართველოში თევდორე ვოლკონსკი მიუთითებს 7-ზე მეტ სადღეგრძელოს სამეფო სუფრაზე, რომლებსაც შემდეგი თანმიმდევრობით სვამდნენ: წმინდანის სადიდებელი, რუსეთის მეფის, რუსი უფლისწულების, რუსეთის პატრიარქის, კახეთის მეფე თეიმურაზის და ელჩების სადღეგრძელო მუხლმოდრეკით [Материалы..., 1937:270, 283]. გარდა ამ სადღეგრძელოებისა, კახეთის მეფე კიდევ 2-ჯერ შესვამს სადღეგრძელოს მუხლმოდრეკით ვეზირთან ერთად [Материалы, 1937:391]. როგორც წესი, რუსი ელჩები ადრე ტოვებდნენ სუფრას, რადგან საქართველოში სუფრა დიდხანს გრძელდებოდა, ამიტომ ნადიმის შემდგომი განვითარება არ არის აღწერილი. უცხოელი მოგზაურებისთვის ქართულ სუფრაზე განსხვავებულ და უცხო რიტუალს წარმოადგენს ერთმანეთის მუხლმოდრეკით დღეგრძელობა, რომელშიც მეფეც მონაწილეობს და შემდეგ გადაკოცნის თავის ვეზირს.

ჯოვანი და ლუკა [1648-1650 წლები] მიუთითებს, რომ ქართველებმა იციან სადღეგრძელოს დალევა გალობით და გალობა ქართულ სუფრაზე სიტყვის გაგრძელებაა. სამეგრელოს მთავარმა დადიანმა ჰკითხა და ლუკას, თუ როგორ მოსწონდა მათი ეს ჩვეულება [ქართველები., 2018:143]. ეს შეკითხვა გვიჩვენებს, რომ ქართველებს გაცნობიერებული აქვთ სადღეგრძელოს ჩვეულების თავისთავადობა და ამაცობენ კიდევ ამით. ზემომოყვანილი ჩანაწერები ადასტურებს, რომ სადღეგრძელო ჩამოყალიბებულ წესი იყო მე-17 საუკუნეში და სადღეგრძელოს რიტუალის ატრიბუტებს რელიგიური დატვირთვის მქონე ელემენტები ანიჭებს - მუხლმოდრეკა, გალობა და გადაკოცნა, რაც ადასტურებს სადღეგრძელოს, რო-

გორც ტრადიციული სუფრის მთავარი რიტუალური ელემენტის და ზოგადად სუფრის, როგორც რელიგიური დატვირთვის მქონე ცერემონიის, მაღალ მნიშვნელობას ქართულ ყოფაში.

იმავე პერიოდის თავის ჩანაწერებში ქრისტეფორო კასტელი [1640-1657 წლები] სუფრის ჩანახატებს დაურთავს კომენტარებს, რომლებშიც ხშირად არის აღწერილი სუფრაზე ღრმა პატივისცემის გამოხატვით მრავალი სადღეგრძელოს შესმა მუხლმოდრეკით, სადღეგრძელოები ხშირად პერსონალურია. კასტელი მიუთითებს რამდენიმე ადგილას, რომ საქართველოში მიღებულია ქალების დღეგრძელობა თავიანთი და სხვა ქალების წინაშე ზოგჯერ მუხლმოყრილი, ზოგჯერ ფეხზე წამოდგარი [კასტელი, 1976:117,146] და ეპისკოპოსიც კი მონაწილეობს ამ ცერემონიაში [კასტელი, 1976:145], ქალის სადღეგრძელო მისი ფეხსაცმლითაც კი შეისმება. კასტელი ეპისკოპოსის მიერ ქალის სადღეგრძელოს მუხლმოდრეკით შესმა ველურ ცერემონიად მიიჩნევს. აქ უნდა აღინიშნოს, რომ ქალის სადღეგრძელოს შესმა მუხლმოდრეკით ევროპაშიც იყო მიღებული [French,1881:65,78].

კასტელი ასევე აღნიშნავს, რომ ქორწილს სტუმრების გასართობად სპეციალურად მოწვეული პირი წარმართავს და ქართულ სუფრაზე დათრობა სირცხვილად ითვლება და ქალები კი საერთოდ არ სვამენ. აქვე დავძენდით, რომ ევროპაში ქალები იმ დროს არ ერიდებოდნენ დათრობას [French,1881:72], რუსეთშიც ასე ხდებოდა [Травев П. В. 2013:128].

მეორე მნიშვნელოვანი მომენტი, რომელიც ასევე უცხოელთა გაკვირვებას იწვევს, ქალის მიმართ სადღეგრძელოებია, ხშირად მუხლმოდრეკით და ქალის ფეხსაცმლიდან ღვინის შესმით და ასე ეპისკოპოსებიც იქცეოდნენ. ეს რიტუალიც მეტყველებს განსაკუთრებულ დამოკიდებულებაზე სუფრის წევრი ქალების მიმართ. მსგავსი პრაქტიკა - მუხლმოდრეკით სადღეგრძელოების შესმა - არ დასტურდება იმ პერიოდის სუფრის აღწერილობებში არც რუსეთსა [Петров, 2017:25] და არც ირანში მოგზაურთა აღწერილობებში [Олеарий, 1906:201.]. რუსეთსა და ირანში ქალები საერთოდ არ ესწრებოდნენ მამაკაცების სუფრას, მე-17 საუკუნეში რუსეთის ელჩებს ისიც კი უკვირდათ, რომ საქართველოში დედოფალი ესწრებოდა ნადიმებს [ქუჟუნაშვილი, 1996 :23]

თემატურ სადღეგრძელოთა სისტემის არსებობა დასტურდება თეიმურაზ II-ის 1736 წლით დათარიღებულ პოემაში „გაბაასება დღისა და ღამისა“ [არჩილი... 1976:62]. ავტორი აღნიშნავს, რომ თემატურ სადღეგრძელოთა აღწერილი სისტემა ერთიან სქემას და თანმიმდევრობას ექვემდებარება ქორწილშიც და ძეობაშიც, მაგრამ კუთხის ტრადიციების შესაბამისად შეიძლება განსხვავებული იყოს. პოემა მოიცავს ქორწილის სუფრის აღწერას ნეფესა და დედოფლის ოჯახებში, თავის შესმა (11- დან 20-მდე თავს) ნადიმის თემატური ეტაპების მიხედვით ხდება და თან ახლავს რელიგიური საზრისის ტექსტები და გალობა. თავის შესმა იწყება ღვთის დიდებით, გამოიყოფა ზმების, შაირების, ჭრელების გალობის, დასდებლებისა და მზითვის წიგნის კითხვის თემატური ეტაპები, გარდა ამისა, წესის შესაბამისად ორჯერ სვამენ თავს მუხლმოდრეკით და წარმოთქვამენ სადღეგრძელოს გადაკოცნით - საყენი. თეიმურაზ II-ის პოემაში „გაბაასება დღისა და ღამისა“ მოყვანილია ზმისა და შაირის რამდენიმე ტაეპი, რომლებიც ფაქტობრივად სადღეგრძელო და დალოცვაა [არჩილი, 1976:47]:

„ორთავ მოგეცესთ დღის სიგრძე,
გაცოცხლოს მრავლის წლითაო,
აწ შეგაბეროსთ ერთმანეთს,
თვით ღმერთმან წყალობითაო“.

ადრეული მოდერნის პერიოდის მოგზაურები ასევე მიუთითებენ, რომ განსხვავებით სხვა ქვეყნებისგან სიმღერა გამორჩევიდა საქართველოს სუფრას [რაინეგისი, 2002:112, Материалы, 1937:235].

ჟაკ ფრანსუა გამბას (1821-1831 წლები) ცნობები ქართული, კერძოდ კი იმერული, სუფრის შესახებ ეწინააღმდეგება აკაკი წერეთლის უფრო გვიანდელ მითითებას, რომლის საფუძველზე ივარაუდება, რომ სუფრაზე ბევრ სადღეგრძელოს არ სვამდნენ. გამბა აღნიშნავს, რომ სუფრა საქართველოში რუსებთან შედარებით დიდხანს გრძელდება და მიუთითებს, რომ აგიაშვილებთან საწირეში (იმერეთი) დაილია უამრავი სადღეგრძელო [გამბა, 1987:185], ხოლო ხრეთში (იმერეთი) სათითაოდ 27 სტუმრის პერსონალური სადღეგრძელო თამადამ ისე შესვა, რომ სიმთვრალე არც დასტყობია [გამბა, 1987:200]

ამგვარად, ქართული სუფრის ზემომოყვანილ აღწერილობათა შედარება იმდროინდელ რუსულ და ირანულ სუფრასთან აჩვენებს პრინციპულ განსხვავებას, რუსეთში სუფრაზე სმის მიზანი დათრობაა, სპარსეთში ღვინის მიღების უფლება

ქვეყნის მხოლოდ უმაღლეს მმართველებს თუ აქვთ, თან მათთვის თავშეკავება სავალდებულო არ იყო, ამიტომ სპარსეთის მმართველებს შორის ხშირი იყო ალკოჰოლზე დამოკიდებულების ჩამოყალიბება [Matthee 2005:53].

მე-17 საუკუნის ირანში ქალები არ ესწრებოდნენ სუფრას [Jahandideh, 2011:138], რუსეთში კი ქალები თუ ესწრებიან სუფრას, მხოლოდ მცირე ხნით და დიასახლისის დღეგრძელობა შეურაცხყოფად აღიქმება [Витсен 1996: 142], ქალების სადღეგრძელოები პერსონალურად არ შეისმება.

მე-17 საუკუნეში რუსეთში სუფრაზე მამაკაცებისთვის დათრობა ჩვეულებრივ მოვლენად მიიჩნეოდა [Рейтенфельс, 1906 :145, Корб, 1997:331, Мейерберг, 1997: 167]] და სამეფო კარზე უცხოელი ელჩების დათრობასაც ცდილობდნენ [Петрей , 1867: 364.]

საყურადღებოა, რომ მუხლმოდრეკით სადიდებლისა და სადღეგრძელოს შესმის ტრადიცია შენარჩუნებული იყო საქართველოში მე-20 საუკუნეშიც. ყამარაული [1932:97] აღწერს ხევსურეთში, გზაში, უცნობთან შეხვედრისას მუხლმოდრეკით სალოცავის სადიდებლის და სამი ყანწის შესმას [მიცვალებულთა შესანდობარი, ცოცხლების სადღეგრძელო და მტრებზე გამარჯვება], სუფრას მასპინძელი მუხლმოდრეკით ემსახურება [ყამარაული, 1932:94], საწესო რიტუალის დროს სადიდებელი ასევე მუხლმოდრეკით სრულდება.

ამრიგად, ისტორიული წყაროები მე-17 საუკუნიდან შეიცავს სადღეგრძელოთა შესმის დეტალურ დახასიათებას, რიტუალურ ურთიერთობას სხვადასხვა სოციალური ფენის წარმომადგენელთა შორის, კერძოდ, მეფესა და ვეზირს, ეპისკოპოსსა და მრევლს შორის, რაც არ დასტურდება იმდროინდელი რუსეთის ან სპარსეთის ყოფაში. ამავე დროს, განსხვავებულია ქალის მონაწილეობა და მის მიმართ დამოკიდებულება სუფრაზე, კერძოდ კი განსაკუთრებული პატივისცემა საქართველოში რუსეთისა და ირანის იმდროინდელ ყოფით რეალობათან შედარებით.

საქართველოში ალკოჰოლის მიღების აღწერა ისტორიულ წყაროებში მეტყველებს კულტურულ ავთენტურობასა და განსხვავებულობაზე რუსეთისგან. რუსეთში ალკოჰოლის მიღების მიზანი დათრობაა, რაც “შშრალ შემაგრებულ სასმელებზე” ორიენტირებულ (მიმართულ) კულტურებშია გავრცელებული, ხოლო საქართველოში დალევა მიღებულია დათრობის გარეშე და საქართველო შეიძლება მიეკუთვნება “სველი ღვინის” კულტურათა რიცხვს [Room, 2000:475]. რუსეთში ალკოჰოლის მოხმარების კავკასიისაგან განსხვავებულ კულტურას სუფრის ეტიკეტის რუსი მკვლევარებიც მიუთითებენ [Байбурин, 1990:153]

კავკასიაში მოგზაურთა აღწერილობები მე-15 საუკუნიდან (ინტერიანო, ჯუდიჩე, კასტელი, ვოლკონსკი) ადასტურებს, რომ ტრადიციული სუფრა იყო არა უწესო და მხოლოდ მატერიალურ მომხმარებაზე ორიენტირებული ღრეობა, როგორც ამას თანამედროვე „სუფროლოგი“ ავტორები ამტკიცებენ, არამედ მართლმადიდებლური კულტურის კონტექსტში ჩამოყალიბებულ თემატურ და პერსონალურ სადღეგრძელოთა მოწესრიგებული ერთიანი რიტუალური სისტემა. სუფრის ურთიერთობათა სულიერება სწორედ რელიგიური ხასიათით არის განპირობებული, ხოლო პიროვნებათაშორისი ურთიერთობები სუფრაზე ქრისტიანული სიყვარულის რიტუალის კონტექსტში ვითარდებოდა.

სუფრის გამოკვეთილი რელიგიური ხასიათი, პიროვნებათაშორისი ურთიერთობების ეს განსაკუთრებულობა ქმნიდა ქართული სუფრის ავთენტურობას, რომლის თავისთავადობა თვალსაჩინოდ დასტურდება რუსულ და სპარსულ კულტურასთან შედარებითი ანალიზის შედეგად.

ლიბრაშე

1. არჩილი, თეიმურაზ მეთრე, 1976, *საქართველოს მწიგნობარი, გაბასება დღისა და ღამისა*, თბილისი, „საბჭოთა საქართველო“, 159 გვ.
2. ბრეგვაძე ლევან (2000), „სადღევრდელი და მისი კომპენსატორული ბუნება“ კრებულში: *ქართული სუფრა და სამოქალაქო საზოგადოება*. გ. ნოდის რედაქტორობით (9-15), თბილისი: ?
3. ბრეგვაძე ლევან (2010), „თარგმანი, თარგმანი!“, *ჩვენი მწერლობა*, №7, (42-43).
4. გამბა ჟაკ ფრანსუა, 1987, *მოგზაურობა საქართველოში*, თბილისი, განათლება, 375 გვ.
5. გოცირიძე გიორგი, 2007, *კვების ხალხური კულტურა და სუფრის ტრადიციები საქართველოში*, ილ. ჭავჭავაძის სახ. უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ., 386 გვ.
6. გოცირიძე გიორგი, ღამბაშიძე ნინო (2008), *ქართული ტრადიციული სუფრის ლიტურგიკული ბუნება, სადიდებლები და საღვინო საგალობლები*, კრ. ტრადიციული მრავალმხიანობის შესამე საერთაშორისო სიმპოზიუმი (485-505), თბილისი. თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია.
7. კრისტოფორო დე კასტელი, 1976, *ცნობები და აღბოძი საქართველოს შესახებ / დონ;* ტექსტი გაშიფრა ბეჟან გიორგაძემ თბილისი: მეცნიერება, 457 გვ.
8. რაინეგის იაკობ, 2002, *მოგზაურობა საქართველოში*, თბილისი: არტანუჯი, 334 გვ.
9. ნოდია გია (2000), *ქართული სუფრა დემოკრატიის პირისპირ: რედაქტორის წინათქმა. ქართული სუფრა და სამოქალაქო საზოგადოება*, დისკუსიები კავკასიურ ინსტიტუტში - 4 (5-8), თბილისი: მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის გამომცემა.
10. შათირიშვილი ზაზა (2000), *ნადიმი და პოლიტიკა*, კრებულში: *ქართული სუფრა და სამოქალაქო საზოგადოება. დისკუსიები კავკასიურ ინსტიტუტში - 4*. მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის გამომცემა (16-21);
11. ფრუიძე ლევან (2007), *ქართული სუფრის ფენომენს ნუ გავაუბრალოებთ*, „ლიტერატურული საქართველო“, 02. 02. № 4.
12. ყამარაული ალექსანდრე, 1932, *ხევსურეთი*, თბილისი: სახელგამი, 132 გვ.
13. ჯუღიძე ჯუზეპე, 1964, *წერილები საქართველოზე: XVII საუკ.* /- თბ.: „საბჭ. საქართველო“, 135 გვ.
14. *ქართლის ცხოვრება*, 1906, მარიამ დედოფლის ვარიანტი, გამომცემული ე. თაყაიშვილის რედაქტორობით, ტფ., 993 გვ.
15. *ქართველები უცხოელთა თვალთ (XV-XVII სს) 150 ამბავი*, 2018, შეადგინა ალექსანდრე მიქაბერიძემ, თბილისი: „არტანუჯი“, 180 გვ.
16. ჟუჟუნაშვილი გიორგი, 1996, *უცხოელ ელჩთა მიღების წესები XVI-XVII საუკუნეების ქართულ სამეფო-სამთავროებში: (რუსული საარქივო მასალების მიხედვით) / [რედ.: ვ. მაჭარაძე]*, თბ.: „მერიდიანი“, 28 გვ.
17. Байбурин А., Топорков А. 1990. *У истоков этикета, Этнографические очерки. — Ленинград: Наука, — 170 с*
18. Витсен Николаас. 1996. *Путешествие в Московию*. СПб. Symposium. 1996.
19. Гоциридзе Г., Кипиани Г., 2011, *Литургическая природа традиции и поиск идентичности в современной Грузии* (на примере грузинского застолья) <https://muer.mau.se/bitstream/handle/2043/13135/CaucasusStudies4%20muer.pdf?sequence=2> (102-106)
20. Интериано Дж. (1974). *Быт и страна зихов, именуемых черкесами. Достопримечательное повествование // Адыги, балкарцы и карачаевцы в известиях европейских авторов XIII - XIX вв.* Составление, В. К. Гарданова. Нальчик: «Эльбрус»,. С. 46 -
21. Корб Иоганн-Георг (1997). *Дневник путешествия в Московское государство Игнатия Христофора Гвариента, посла императора Леопольда I к царю и великому князю Петру Алексеевичу в 1698 г. М.: Фонд Сергея Дубова.* — 552 р. — (История России и Дома Романовых в мемуарах современников. XVII—XX вв.) <http://www.vostlit.info/Texts/rus13/Korb/pred.phtml?id=735>

22. *Материалы по истории грузино-русских взаимоотношений. 1615—1640.* , 1937 — Тбилиси: Изд-во Тбилисского гос. ун-та. Документы к печати подготовил и предисловием снабдил М. Полиевктов -М. 487 с.
23. Мейерберг 1997 – *Путешествие в Московию Барона Августина Мейерберга, члена Императорского придворного совета, и Горация Вильгельма Кальвуччи, кавалера и члена Правительственного совета Нижней Австрии, послов августейшего римского императора Леопольда к царю и великому князю Алексею Михайловичу в 1661 году, описанное самим бароном Мейербергом // Андрей Роде, Августин Мейерберг, Самуэль Коллинс, Яков Рейтенфельс. История России и дома Романовых в мемуарах современников XVII-XX вв. Утверждение династии.* – М.: Фонд Сергея Дубова – Рита-Принт, 1997. С. 43-184.
24. Олеарий А. 1906. *Описание путешествия в Московию и через Московию в Персию и обратно.* Спб., типография А.С. Суворина,
25. *Осмысление богатства разнообразия: праздновать или наводить порядок?* 2014. *Ab Imperio*, #4 (9-13)
26. Петров Дмитрий. (2017). «Питье» на приеме царя Алексея Михайловича в честь английского посла Чарльза Ховарда, графа Карлайла 19 февраля 1664 г. *Valla . An Interdisciplinary Journal of European Studies.* №3.(23-36)
27. Рам Харша. (2018). *К вопросу о поэтических источниках грузинского тоста. Россия–Грузия после империи: Сборник статей / Сост. МирьяЛекке, Елена Чхаидзе.* — М.: Новое литературное обозрение.(163-183).
28. Рейтенфельс Я. *Сказания светлейшему герцогу Тосканскому Козьме Третьему о Московии.* М., 1906.
29. **Петрей Петр. де Ерлезунда.** 1867. *История о великом княжестве Московском.* М.: Университетская типография. 574с
30. Травер П. В. (2013). *История и образ кабака и трактира в русской культуре. Ч. 2. О русском пьянстве: предрассудки, грустная действительность или глубокая традиция 127-135 История и современность №2*
31. French Richard Valpy. *The History of Toasting, Or Drinking of Healths in England .* London. National temperance Depot. 190p. [http://www.horntip.com/html/books_&_MSS/1880s/1881_the_history_of_toasting__richard_valpy_french_\(HC\)/index.htm](http://www.horntip.com/html/books_&_MSS/1880s/1881_the_history_of_toasting__richard_valpy_french_(HC)/index.htm)
32. Friedman Y. “*Peacemaking: Perceptions and Practices in the Medieval Latin East.*” In *The Crusades and the Near East: Cultural Histories*, edited by Conor Kostick, : The Crusades and the Near East: Cultural Histories. xvi, 271 pp. Abingdon and New York: Routledge, 2011. (229-257).
33. Le Goff Jacques. 1980 , *Time, Work, and Culture in the Middle Ages, 400p.* Chicago: University of Chicago. 400p
34. Manning P., 2012 ,*Strangers in a Strange Land: Occidental Publics and Orientalist Geographies in Nineteenth-Century Georgian Imaginaries.*, Academic Studies Press, 346 pages
35. Manning P. 2014., **Domestication of the Wild** *Supra*, *Ab Imperio* 4, pp. 53-62
36. Manning P. (2017)., *The Semiotic Ecology of Drinks and Talk in Georgia*, In *Language and Materiality: Ethnographic and Theoretical Explorations.* edited by Jillian R. Cavanaugh, **Shalini Shankar.** pp 226-248
37. Matthee Rudi. 2005, *The pursuit of pleasure : drugs and stimulants in Iranian history, 1500-1900 /* .Princeton, Princeton University press. 368p
38. Minahan James 2000., *One Europe, Many Nations: A Historical Dictionary of European National Groups.* Greenwood. 546p

39. Mühlfried, F. 2006. *Postsowjetische Feiern: Das Georgische Bankett im Wandel*. Stuttgart, 226 p.
40. Mühlfried F. (2007). *Celebrating Identities in Post-Soviet Georgia* . In *Representations on the Margins of Europe. Politics and Identities in the Baltic and South Caucasian States*. Frankfurt am Main; New York. P. (282–300.)
41. Mühlfried Florian (2014), *A Taste of Mistrust*. *Ab Imperio*, No. 4. (63-68)
42. Nodia Ghia. (2014). *The Values of the Georgian Supra: Nationalist or Nativist?* *Ab Imperio*, No. 4. pp. 69-74
43. Manning Paul .(2014).*Domestication of the Wild Supra* *Ab Imperio*, No. 4. pp. 53-62,
44. Jahandideh M., Khaefi Sh . (2011). Women’s Status during the Safavid Period. In *Recent Researches in Social Science, Digital Convergence, Manufacturing and Tourism* p.137-143 <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2011/Lanzarote/SOSOMACTS/SOSOMACTS-22.pdf>
45. Ram H. The Literary Origins of the Georgian Feast: The Cosmopolitan Poetics of a National Ritual *Ab Imperio* 4/2014, (19-52)
46. Room R, Mäkelä K (2000).*Typologies of the cultural position of drinking* *Journal of Studies on Alcohol* 61:(475-483)
47. Tuite Kevin. (2010) *The Autocrat of the Banquet Table: The Political and Social Significance of the Georgian Supra // Caucasus Studies*. № 2:*Language, History and Cultural Identities in the Caucasus* / Ed.K. Vamling. P. (9–35).

GIORGI KIPIANI

Ivane Javakhishvili State University

AUTHENTICITY OF GEORGIAN SUPRA TRADITION IN HISTORICAL SOURCES

SUMMARY

In the recent debate on the origins of the traditional Georgian feast some researchers insist that in the historical sources there is no mention of toasting speeches before 19-th century [Bregadze, 2010], so Georgian Supra is an “invented“ tradition and result of Georgianization of Russian

Feast [Ram , 2018] . Therefore authentic Georgian feast before 19-th century is characterized as partly ritualized, but uncivilized and uncultured practice of material consumption - drunken orgy, which becomes a cultured domain only under Russian imperial and Stalinist totalitarian influence [Manning, 2017].

Paper argues with aforementioned approach and presents review of 17-19 century travelogues and diplomatic correspondence by Giuseppe Giudice, Guivanni da Lucca , Christophoro Castelli, Volkonski and Jacques Gamba, which note authenticity of Georgian feasting traditions, comprised by system of multiple toasts, elaborate ceremonial drinking and chanting as part of toasting ceremony, participation of women and frequent toasting for women. Analysis of the historical sources reveals psycho-cultural and typological differences of drinking patterns between Georgia and Russia before 19-th century. Alcohol drinking traditions in Georgia can be clearly attributed to the “wine“, “wet” drinking culture, where drinking was expected, but drunkenness prohibited. Travelogues by Augustin Maierberg, Nicolaus Witsen and Jacob Reutenfels, confirm that, Russian drinking style can be clearly attributed to “spirits“, “dry” drinking culture, where drunkenness is the aim of drinking.